

LIBRARY

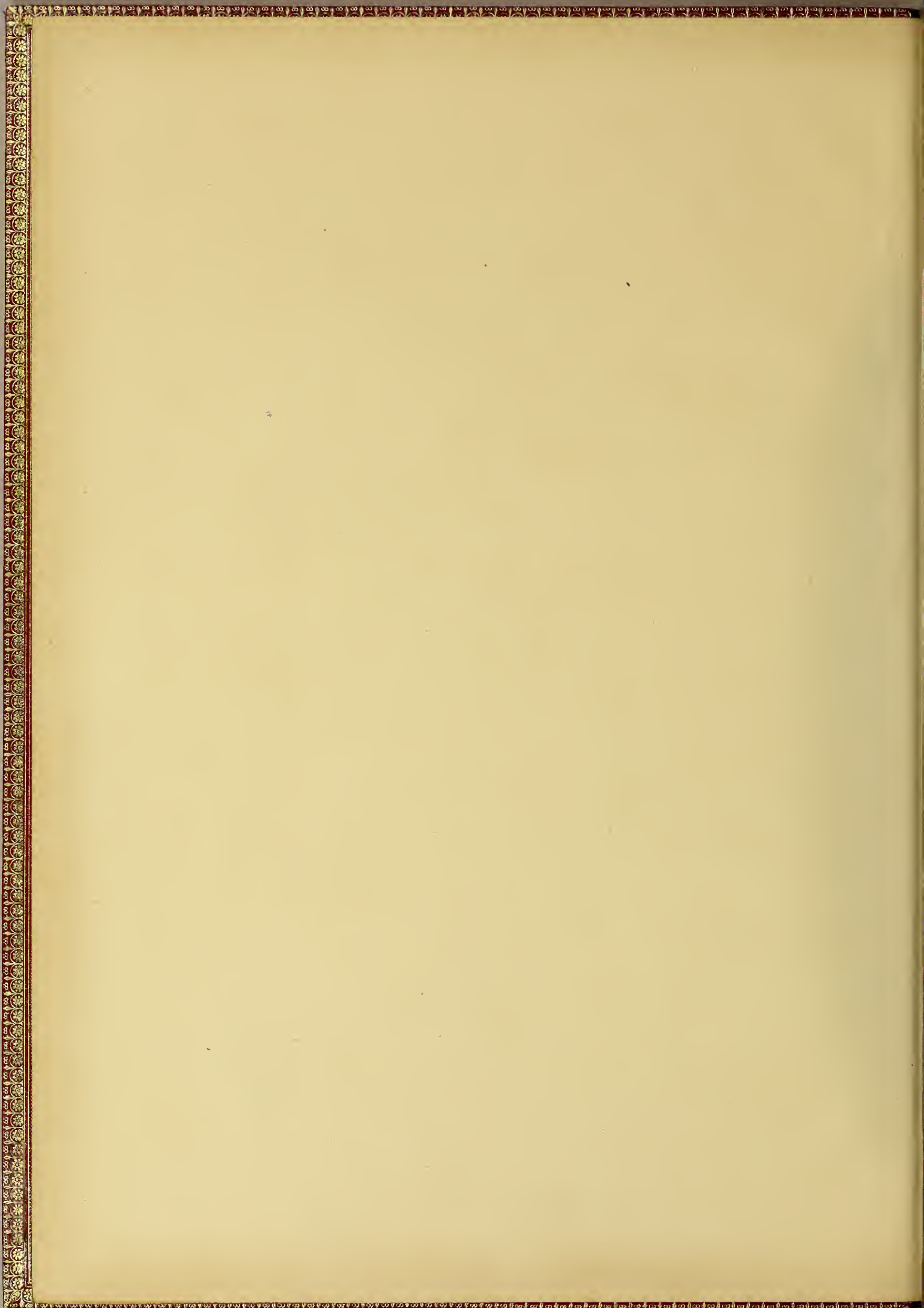

Wm Carter Snow
1849.

104th Street

OPYS

11 REX AIN YAM

11 REX AIN YAM

11 REX AIN YAM

11 REX AIN YAM

11 REX AIN YAM

11 REX AIN YAM

11 REX AIN YAM

11 REX AIN YAM

HISTORIA AMERICÆ

SIVE
NOVI ORBIS.

Continens
IN XIII. DISTINCTIS

PARTIBVS

VERISSIMAM, EXACTISSIMAM, ET ADMI-
RANDAM DESCRIPTIONEM, VASTISSIMARVM, ET MVL-

tis abhinc seculis incognitarum Terrarum, quæ
patrum memoria primùm detectæ,

nunc passim

INDIÆ OCCIDENTALIS

nomine vulgò vsurpantur.

**NARRATIO INCREDIBILIS IVCVNDITATIS ET
VTILITATIS : IN QVA DE NATVRA ET SITV NOVI IL-**

lius orbis; de ratione Cœli, Elementorum ac Meteororum; de priscorum Incolarum horren-
dâ Idolomaniâ; de statu ac formis Politicæ, Rerumpubl. & Imperiorum; Anarchia, feritate et
barbarie quorundam; Oeconomia, moribus ac ritibus diuersarum gentium; qualitate soli;
alluione viriusq; Oceani; Fluviorum indole; vbertate Frugum; præstantia Metallorum;

Volucrum, Animalium, Pisciumq; illi orbis parti peculiarium, ingenio; miracu-
lis Naturæ; bellis Indorum mutuis: et quicquid præterea curiosus

lector desiderare potest, verè, perspicuè et sufficien-
ter pertractatur.

Cum Exegesi vltiore, quomodo & à quibus primitus illæ regiones detectæ, subactæq;
sint: quæ Nauigationes à diuersis Europæ populis, & quàm variâ fortunâ, ad hæc vsque
tempora, eò susceptæ fuerint: annexâ enumeratione conuersationis,
commerciorum, bellorumque cum Indis, Terræ
incolis.

ORNATA ELEGANTISSIMIS TABVLIS GEOGRAPHICIS, ET

Figuris æri artificiose incisis innumeris, quibus Historiæ
ipsi Lux, Lectori delectatio
creatur.

Deniq; accessit Elenchus Sectionum, & Index Capitum rerumq; præcipuarum
in toto opere contentarum.

FRANCOFVRTI

Sumptibus

MATTH. MERIANI.

M. DC. XXXIV.

IN
OPVS AMERICANVM
PRÆFATIO GE-
NERALIS.

Ex ad minimum, candide & amicissime Lector, enumerari possunt causæ inquisitionis repertionisque tot nouarum ac antea incognitarum orbis terreni partium, regionum & prouinciarum: Generositas, Curiositas, Voluptuositas, Utilitas, Necessitas atque Fatalitas. Primam harum quod attinet, equidem veritati consonum esse reor, *generosissimum* quemque, iam inde à conditu rerum, has sedes, in quas homo à creatore suo, tanquam in possessionem est missus, lustrare & accuratius cognoscere omni studio affectasse: ut inde, si nihil aliud, hoc certè disceret, *omnia esse angusta*, immò *punctum esse, quod inter tot gentes ferro, flammisq; diuiditur*: gentes, inquam, quæ adeo diuersis moribus & institutis vitam transigunt, ut earum nonnullæ (quemadmodum vel præsens Americanum opus manifestissimè edocebit) cum belluis potius, quàm cum hominibus diuino fatu ortis, cognationem habere videantur. *Curiositate* verò motos mortales periculossima itinera, & longissimas simulq; molestissimas peregrinationes, spontè & ultro suscepisse, nemo facile inficias ibit, qui, *Hominem naturâ scire velle*, paullò altiori mentis indagine ruminauerit. Vnde rectè dixit ille, viæ & peregrinationis causam esse morem humani ingenii, dum ea scire concupiscimus, quæ à nostris finibus abesse natura voluit. Scilicet, *Externa nescio quo fucō se adornant, & plerunq; notis patriæ rebus beatiora videntur*. Paucis dicam; Quod rarum, carum, charum, atque præclarum.

Rara iuuant: venit primis sic gloria pomis;

Hybernæ precium sic meruere Rosæ.

Hinc illæ lachrymæ! hinc inquietæ istæ discursitationes! Et cur, quæso, æquora intentata, terræ habitationis suæ superficiem (qua longè lateque patet) imperuagatâ, solitudines imperscrutatas, insulas inaccessas relinqueret ille, qui intima etiam & reconditissima matris Telluris viscera, qui omnium Elementorum latibula, immo qui ipsius Ætheris abstrusissima arcana mentis acie euoluere, & omnes cœlorû plagas sagacissimis ingenii sui alis tam cōfidenter peruolitare ausus est? Non nego, hunc sciendi & cognoscendi feruorem, (modo se intra decetiarum limites contineat) laudem suam mereri apud sapientes. *Nihil enim scientiâ ar-*

dentius

P R Æ F A T I O.

dentius diligitur, nihil dulcius possidetur. Et, *Felix qui potuit rerum cognoscere causas.* Sed videmus & experimur, proh dolor! indies, plerisque sciendi cupidis præfixum esse scopum non æquè laudabilem: cum multi sint (recensente Bernhardo) qui scire volunt, tantum ut sciant, quod mera curiositas est: alii scire desiderant, ut scientiam suam vendant pro numis aut honoribus, quod turpis quæstus est: rursus alii scire & multa nouisse præsumunt, ut sciantur ipsi digitoque monstrentur in foro, quod ridicula quidem vanitas est, sed talis, quæ multorum etiam peregrinantium laudem & famam notabiliter obfuscauit, dum post reditum in patriam ex longinquo itinere, dies noctesque nihil aliud somniauere, nisi quàm *dulce sit publicè monstrari & dici, Hic est.* Verum, istis sepositis, iam Tertiam causam, *Voluptuositatem*, seu voluptatis (sub quâ etiam Diuitias, Honores & similia comprehensa volumus) cupiditatem, paucis expendamus. Ambrosius ait: *Nihil prodigæ satis est voluptati: semper famem patitur sui, quæ alimentis perpetuis nescit impleri.* Et Hieronymus: *Semper voluptas famem sui habet, et transacta non satiat.* Hoc apertè videmus in iis qui peregrinando & circumuagando animi sui desiderium explere non possunt. Si præsertim accedat sacra illa & planè insatiabilis auri argenti-que fames, quâ non per mare solùm, perque terras, sed & per saxa, per ignes, vel extremos usque ad Indos, mortales feruntur. Nam *Aurum omnia potest.*

Auri triumphum, quisquis es, canas vates.

Auri triumphum dicimus. Veni pauper,

Tuumq; adora Numen, et feras votum.

Auro nec arces, nec minis ferox miles

Indomitus esse, penè nec potest virtus:

Dat corda timidis, atq; turpibus formam,

Scientiasq; rudibus, et nouis gentem.

Quis dignitates aureas habet pauper?

Quis diues aut est stultus, aut timet leges?

Aurum profanum est; in sacris tamen lucet.

Aurumque superos placat, ac emit cælum.

Et certè Auaritiam, atq; Honorum ambitionem, non postremam fuisse causam susceptarum Nauigationum versus terras incognitas, qui statuit, meo iudicio non protinus aberrat. Si præsertim Hispanorum indolem paulò attentius intueamur, eorundemq; in miseros Indos horrendam crudelitatem, nil nisi aurum & gemmas sitientem, animo nostro ferò expendamus. Quâ de re legi possunt in hâc nostrâ Americanâ Historiâ ea, quæ scripta reliquit in sempiternam huius rei memoriam Hieronymus Benzonus Mediolanensis: cui & alii fide dignissimi manifestè adstipulantur. Summa, *Tyrannis Auaritiæ et Ambitionis comes est inseparabilis.* Et honores, splendores, amores, abundantia, luxus &c. sunt instar Lapidis Herculei, siue Magnetis, trahentis retrahentisq; animos & corpora mortalium per omnes vniuersi angulos; & dirigentis eorundem cogitationes sæpissimè versus ea loca, vnde certissimum periculum imminere haud obscurum est. ut iam fileamus de Negotiatione & Mercatura, latentium lucrorum astutissima indagatione (ut loquitur Agrippa) & manifestæ prædæ auidissima voragine, quæ

P R Æ F A T I O.

„ habendi fructu nunquam felix, semper autem quærendi cupiditate miserrima. Hinc emit ille, vendit alter; hic portat, ille asportat; hic Asiam, ille Africam, & tertius Americam quærit; inquieti & impigri omnes, nec corporis, nec fortunæ, immò nec animæ sæpius vllum periculum excludunt, modò lucrum sperant; nec cognationes, nec affinitates, nec amicitias, nec exterarum regionum qualitates, nec incolarum mores, nisi sola vtilitate metiuntur & colunt, sicque omnes per omnem ætatem post lucrum, post diuitias currunt, ac si alibi laborum requies, vitæq; solatium nequeat inueniri.

*Impiger extremos currit Mercator ad Indos,
Per mare, pauperiem fugiens, per saxa, per ignes.*

Sed quærant illi atque requirant, quousque voluerint, nos interea pergamus ad Quartam institutarum Peregrinationum causam, *vtilitatem*. Neque enim existimandum est, eiusmodi visitationes diffitorum locorum, & conuersationes cum populis ignotis, omni salubri fructu carere: vel noxias & pestiferas esse velificationes, quia multi iisdem turpiter abutuntur, quod accidit plerunque rebus in mundo preciosissimis & maximè necessariis. Saniori certè iudicio hac de re differit Lipsius, statuens *Peregrinationem esse instrumentum vsui rerum et prudentiæ accommodatissimum*. Nam vt herbas & fructus naturæ deliquio serotinas, „ procurato calore præcoces reddimus: ita mentem licet opportuna peregrinatione. Et vt pueruli, cum è luce in tenebras transferuntur, horrent; sic alieno Lare „ quærit se animus, & cura ac circumspeditione contrahitur: contrà, si domi in igna- „ uiam se libertas vernacula soluit, & pueriles ineptias reliqua ætas recipit ne in „ senectute quidem eluendas. Sic quidem videri possint, qui vitæ vota, vbi nati, „ sepeliunt, testudines esse, immò pueri in omni ætate: cumque nimium desideret di- „ tioris indolis vigor, in sinu materno contabescit. Peregrinatione autem deletur „ parentum indulgentia, vt à pueritia iuuentutis ille genius discernatur. Alios an- „ nos alii mores decent, & alios mores alii anni docent. Semper ille puer qui domi „ est, qui extra paterni agelli ambitum solem non vidit. Verùm, si vtilis debet esse peregrinatio, minimè sufficit solius corporis transitus. Nam vagari, lustrare, discurrere quiuis potest, pauci indagare, discere, id est verè peregrinari. Nec sufficit Regiones, castella, sepulcra & ludicra varia vidisse: verum necessarium est, statum vniuscuiusque Reipublicæ, officia, modum viuendi, religionem, leges, mores, naturasque populorum, quàm diligentissimè prospexisse, in quo vera Prudentia, Dux & Lux vitæ humanæ consistit. His accedunt commoda & incommoda, tam Naturalia, quam Artificialia, & cuius regioni peculiaria. Nam diuersimode distribuit dona sua sapientissimus opifex, *nec omnis fert omnia tellus*. Hincque ex peregrinatione multum accedit physiologiæ seu scientiæ rerum naturalium: multum Astronomiæ, Geographiæ & cæteris Matheseos partibus: non minus doctrinis philosophiæ practicæ, Ethicæ, Politicæ, Oeconomicae; multum item Medicinæ: & plurimum Theologiæ, modò Diuini verbi & Euangelii prædicationem, ac syncerioris Christianæ doctrinæ inculcationem, paulò maiori & feruidiori zelo vrgerent ii, quibus id concessum & demandatum est. Sic procul omni dubio, cælum & terra ex istis Nauigationibus commodum ac incrementum perciperet longè maximum. Sequitur *Necessitas*, causa Quinta; quæ

P R Æ F A T I O.

quæ quidem iamiam ex antecedentibus fatis superque elucescere & animaduerti potest. Etenim si commodam vitam ducere, si ea quibus quotidie indigemus hinc inde corradere, si negotiationes promouere, si victum & amictum parare, si varias scientias & artes liberales excolere, si iuuentutem formare, si animum, mentem & mores polire, si Reipublicæ commodis prospicere, Ecclesiæ incremento vigilare, si corporis valetudini & animæ saluti consulere, ac omnibus in vniuersum hominibus prodesse necessum est; quid quæso magis necessarium Peregrinatione, vnde prædicta, & infinites plura, emanant omnia? De recreationibus (quæ & ipsæ, suo tempore & modo admodum necessariae sunt) nihil nunc addam, cum satis per se pateant, & nimis deplorandum sit, *multos hodiè non tam cum fructu, quàm cum voluptate peregrinari, plura ad aspectum quàm ad salutem referentes*: quos Lipsius olim comparauit cum « Coronariis, bellissimas saltem herbas floresque stuppis aut coronis innectentibus, salubrium interim cura neglecta.

Supereft causarum Peregrinationis, quas initio enumerauimus, vltima, *Fatalitas*, nobis Christianis potius Diuina Prouidentia dicta. Rem enim admirabilem inprimisque stupendam fuisse, nemo sapiens, & cui à meliori luto finxit præcordia Titan, negabit, quod ante annos centum & plures, vnius anonymi cuiusdam instinctu, (quem tamen non nemo Anton. Sanchez de Huelvâ vocat) vnius Christoph. Columbi Cyprienfis felicissimo ausu, vnius magnanimæ feminae Isabellæ Castiliæ Reginae liberali sumptu, fuerit factum, hominibus vt nouus planè innotesceret orbis, magnitudine vix antiquo cedens, & qui omnibus in nostratis mundi partibus constitutis penitus tum incognitus erat, quemque in rerum existere natura, ne in somno quidem vnquam cogitarant. Quod certè non sine occulto Numinis instinctu (quàm supra Fatalitatem diximus) contigisse putandum est. Et profectò nouum hunc orbem exploratum detectumque iri aliquando, multorum vel vaticinationibus vel coniecturis cognitum prædictumque iam olim fuisse videtur sapientioribus. Hinc oraculum Senecæ:

*Venient annis secula seris,
Quibus Oceanus vincula rerum
Laxet; & ingens pateat tellus,
Tiphysq; novos detegat orbes:
Neque sit terris vltima Thule.*

Immò viri præclari nullatenus dubium habere volunt: hoc idem etiam Cumanam indicauisse Sibyllam, quando ita est vaticinata:

*Alter erit tum Tiphys, et altera quæ vehat Argo
Delectos Heroas &c.*

Cur autem, tot iam retrò seculis præterlapsis, hæ tantæ magnitudinis & tam opulentæ terræ, potuerint latere nostrates, non immeritò exquiratur. Multi putant Carthaginenses olim huiusmodi Nauigationes, quippe ipsorum negotiationibus damnosas, de industria prohibuisse: alii credibilis autumant, neglectas fuisse hæc regiones, propter varias commutatio-

P R Æ F A T I O.

nes imperiorum, & cætera quæ tales vicissitudines plerunque sequi solent vix enumeranda incommoda: quibus causis tertii, & forsitan non ineptè addunt imperitiam nauigandi, & quod admirabilis istius Pyxidis nauticæ abstrusæ & stupendæ proprietates, vtilitatesque insignes, veteribus fuerint inexplorata: vnde nemo se facillè vasto Oceano committere ausus fuerit, sed vt plurimum naues in vicinia continentis detinere, & littora legere coacti sint. Sed missis his similibusque probabilibus coniecturis, causa omninò sublimior subesse videtur, inquisitionis & reptionis incognitarum terrarum. Fuerit sanè generosi animi feruor; fuerit curiosæ mentis stimulus; addiderit calcar vel regnandi vel ditescendi, vel habitationes extendendi, vel corporis voluptatibus indulgendi, vel etiam sciendi & experiundi varia, effrenis libido; impulerit vtilitas; coegeritque necessitas ineuitabilis; quicquid horum fuerit, res tamen hæc tales tantæque sunt, vt vel meditantis superare captum, vel ad mentis quoque stuporem adigere posse videantur, quoties earum considerationem animum intelligentis cordatque viri subire contingit. Olim quidem, hominum genere in terris multiplicato, cum vnus fundus tot mortalibus alendis non sufficeret, paulatim in patrias & tribus discessionem facere, & longius à se mutuò, alius aliò, pro opportunitate, concedere coacti sunt: sed nostros Argonautas an tale quid quoque permouerit, vt traiecto primùm mari Atlantico, & emensis Æthiopici pelagi spatia, ad occidentaliissimos, & ferè Antipodas vsque, tam audacter penetrarint, vix verisimilis, vel saltem vix sufficiens causa statui potest. Prudentiores certè & perspicaciores, hoc negotium paulo altius ordiuntur: & ille, qui temporum periodos ac signa, mirabilemque seculorum, vel per transfennam, inspexit harmoniam; qui nouit „ DEVM statera ponderasse æuum, & mensura tempora mensum esse, ac eadem „ numero numerasse; Ille, inquàm, opera facillima deprehendet consonantiam „ maximam, & typicam subesse Harmoniam inter tempora vetera & recentiora.

NB. De quo tamen nunc pluribus agere, & rem tantam pro dignitate prolixè pertractare, huius equidem loci non est. Sufficiat, nobis hodiè loca ista amplissima, ineffabili nostro commodo, patere, siue iam Generositas, siue curiositas, siue voluptuositas, siue vtilitas, siue Necessitas, siue denique diuina aliqua Fatalitas primos indagatores ad tentanda tam tædiosa, periculosa & incerta itinera, adegerit vel extimularit.

Reperiuntur quidem (quod silentio præterire non possumus) Viri grauissimi, quibus omnino verissimum videtur; Insulas adiacentemq; noui illius orbis continentem, etiam olim, multa ante secula, orbi nostro non plane incognitam extitisse. Cum sit apud Platonem memoria vetustissimæ Insulæ Atlantidis, adeo magnæ, vt Asia atq; Africa ampliorem etiam scribat: quin tandem etiam ita describat, vt nullus dubitationi locus superfit, orbem hunc nouum aut partem, aut ipsam esse Platoniam illam terram.

Primò enim facit locatq; Insulam istam grandem ad fauces Gaditani maris, quæ longè latèq;, introrsum scilicet, pateret; & ex qua transitus esset ad Insulas alias, ac ex istis iterum ad oppositam continentem, mari adiacentem. Hæc si consideras & scrutaris; nil aliud dicere videtur, nisi Insulam illam magnam statim ab Hispania

P R Æ F A T I O.

nia fuisse; vbi etiam hodie adhuc (postquam illa illuione periit) eius velut fragmenta supersunt: Canariæ, Fortunatæ, ac si quas alias tota Africæ ora interior Insulas habet. Ex illa porro, memorat Plato, transitum in Insulas fuisse; (eas puta, quæ nunc quoque præiacent continenti; Cubam, Hispaniolam, Iamaicam & plures:) at ex Insulis in ipsam continentem: nempe vel in Peruanum vastum tractum, vel in vastiorem Mexicanum. Vides hanc ex fide Ægyptiacæ historiæ narrationem Platonis, cum Indiis nostris pulcherrimè conuenire. Tacebo quæ ex Proclo, Æliano, Plutarcho, Homero, Plinio, Aristotele, Diod. Siculo, Solino & aliis, pro præsentis rei confirmatione in medium afferri possent: & vnus solum mentionem adhuc faciam, quod ex aliorum sensu recenset Auitus declamator apud Senecam, dum ait: Fertiles in Oceano iacere terras, vltraque Oceanum rursus alia littora, alium nasci orbem. Clarius, si nostra tempora inspiciamus, vix potuit effari aut designare; quamuis tum Auito ridiculum id fuerit visum; (sicut olim Sancti quoque Patres, terram rotundam & Antipodas, negare non sunt veriti:) ideoque addit; Facile ista finguntur, quia Oceanus nauigari non potest. Palàm etiam Seneca ostendit alicubi, Reges magnos, gentesq; ignotas vltra maria esse; & timet etiam, ne aliquando in nostrum excurrant orbem. Nulla, inquit, terra, tam longè remota est, quæ non mittere aliquò suum malum possit. Vnde scio, an nunc aliquis magnæ gentis in abdito dominus, fortunæ indulgentia tumens, non contineat intra terminos arma, an paret classes ignota molens? Et hæc sanè Indis occiduis euenerunt, ignarissimis Hispanorum.

Demum etiam Maro terræ illius mentionem facit, immo vaticinatur, Romano Imperio eam subiiciendam: Æneid. 6.

— *Iacet extra sidera tellus,
Extra anni solisque vias; vbi cælifer Atlas
Axem humero torquet, stellis ardentibus aptum.*

Extra sidera quod eam locat, planetas intellige, qui intra Tropicos decurrunt: & ideo, velut interpretans, addit: extra solis & anni vias. Ergo vltra Torridam ponit, ac quidem Austrum versus, & ἀνταρcticῶν nobis. Sicut quod de Atlante scribit: haud de illo Africæ est accipiendum, sed eo quem Plato celebravit, quemq; istis in locis regnauisse refert.

Manet idcirco etiamnum verisimile, veteres de his terris aliqualem quantumuis exiguum habuisse gustum, licet primus earum inuentor passim celebretur supranominatus Christophor. Columbus, qui tamen Anno Christi demum 1492. nauigationem suam (fatis quidem animose & feliciter, sed non sine extremis periculis) instituit. Quemadmodum prolixius legere poteris in operis huius parte Quarta. Vbi simul notabis, Nauigationes in hoc volumine minimè dispositas esse, iuxta certam temporis, quo contigerunt, seriem, sed eo solum ordine, quo vna post alteram ad manus Typographi primò peruenit. Quod si ergo desideras in lectione rationem habere temporis, prioris vel posterioris, hoc tibi dabo consilium. Percurras primò omnium, dictam quartam partem de insigni & admiranda.

P R Æ F A T I O.

randa historia repertæ Indiæ Occidentalis à Christophoro Columbo. Anno vt
suprà 1492.

Huic subiungas Nauigationes duas Americi Vesputii, sub auspiciis Re-
gis Castellani Ferdinandi susceptas ann. 1497. & 1499. quæ habentur in
parte huius operis Decima.

Porrò addas Historiam, qua ratione Hispani Regni Peruani prouin-
cias occupauerint anno 1526. Ea recensetur in parte sexta. Item Historiam
memorabilem prouinciæ Brasiliæ scriptam à Joh. Stadio Homburg. Hesso. an.
1547. Vbi etiam (nempe in parte III.) exemplar Literarum de Nauigatione
Nicol. Villagagnonis &c. ann. 1555.

Et narratio profectionis Johann. Lerii in prouinc. Brasiliensem an. 1556.
His perlectis deuenias ad part. VII. in qua habetur vera & iucunda descri-
ptio præcipuar. quarundam Indiæ Occidentalis Regionum & insularum ha-
ctenus incognitarum. Ab Ulrico Fabro Straubingensi an. 1534.

Mox recurras ad part. V. vbi videbis nobilem & admiratione plenam
Historiam insignis crudelitatis Hispanorum, tum in Nigritas seruos suos, tum
etiam in Indos. an. 1554.

Præterea recensentur Gallorum piratarum de Hispanis reportata spolia.
Item, Hispanorum aduentus in nouam Indiæ continentis Hispaniam.

Nunc vltèrius retrogrediaris ad part. II. & perlustres breuem narratio-
nem eorum, quæ in Floridâ Americæ Prouinciâ Gallis acciderunt, sub Duce
Renato de Laudonniere, ann. 1564. Item de Gallorum expeditione in Flori-
dam, & clade ab Hispanis ipsis illata. anno 1565. Hoc posterius reperi-
es in Parte VI.

Hinc deuenias rectà ad sectionem seu part. VIII. legasque Nauigationem
primam Francisci Draken Eq. Angli ann. 1577. qua totum terrarum orbem
permensus, multa memoratu dignissima expertus est. Tum protinus ad prin-
cipium recurras, hoc est, ad part. I. huius operis, & euoluas admirandam nar-
rationem de commodis ac ritibus incolarum Virginiae, coloniam eo dedu-
cente D. Richardo Greinville, & sumptus faciente Dn. Waltero Raleigh,
Equitib. Anglis, ann. 1585. Huic deinde narrationi subiungas ex parte VIII.
secundum iter Francisci Draken Eq. Angli &c. in Ind. occidentalem. ann.
1585. Et circumnauigationem totius orbis Thomæ Candisch. an. 1586. Nec-
non tertium iter dicti Draconis, ad expugnandam ciuitatem Panamam an.
1595. Et vltimo, Nauigationes duas Gualtheri Raleigh an. 1595. & 1596.

Sequitur pars operis IX, id est, descriptio duarum Nauigationum Hollandica-
rum in diuersas orbis partes, binis libris comprehensa. Quorum Primus narrat,
quo pacto quinque naues, quæ Ambstelodamo soluerant an. 1598, Magellanic
freti angustiis superatis, in Moluccas pertendere conatæ, diuerso euentu vsæ fue-
rint. Secundus perceret felicem & admirabilem orbis periplum Oliuerii *vander*
Noordt. an. eod. Porrò transeas ad part. XII, & percurras descriptionem
Indiæ Occidentalis Anton. de Herrera an. 1601. Item narrationem omnium na-
uigationum

P R Æ F A T I O.

uigationum per Fretum Magellanicum; quæ quidem diuersis temporibus contingere. sed non opus est, vt hoc in loco, ratione temporis, simus scrupulosiores. Subiungere poteris paralipomena Americæ, in quibus plurima obseruatione & lectione non indigna habentur. Sic pergas ad partem X. & XI. excerpando solidam narrationem de moderno Virginiae statu. Auth. Raphe Hamor. an. 1614. Et veram descriptionem nouæ Angliæ à Capit. Iohan. *Schmidt* &c. an. eod. Item admirandam nauigationem Georgii à Spilbergen, classis Belgicæ præfecti, per fret. Magellanicum & Mare meridionale. an. vt sup. Nec non Relationem inauditi itineris à Wilhelmo Schouten Hollando peracti, quo in meridionali freti Magellanici plagâ nouum hætenusque incognitum in Mare Australe transitum feliciter patefecit. A. C. 1615. & sequentibus.

Tandem euolutis his omnibus, in manus sumas Part. XIII. & vltimam huius operis Americani, vbi reperiēs 1. Descriptionem vberiore nouæ Angliæ, Virginiae, Brasiliæ, Guianæ & Insulæ Bermudæ. 2. Chorographiam Terræ Australis hætenus incognitæ. 3. Descriptiones nou. Mexici, Cibolæ, Cinaloæ, Quiuiræ, rerumque memorabilium in Iucatan, Guatimala, Fonduris & Panama obseruatarum. 4. Nauigationem Hollandorum per vniuersum orbem, Duce Iacobo Eremitâ. ann. 1623. 5. Historiam expugnationis vrbis S. Saluatoris. an. eod. 6. Historiam classis Hispanicæ interceptæ à Petro Heinio. an. 1628. 7. Occupationem vrbis Olindæ de Fernambucco in Brasilia, ab Hollandis, Duce Cornelio Lonck. A. C. 1630.

Et sic lectionibus tuis, non sine fructu ac delectatione insigni, colophonem felicissimè impones.

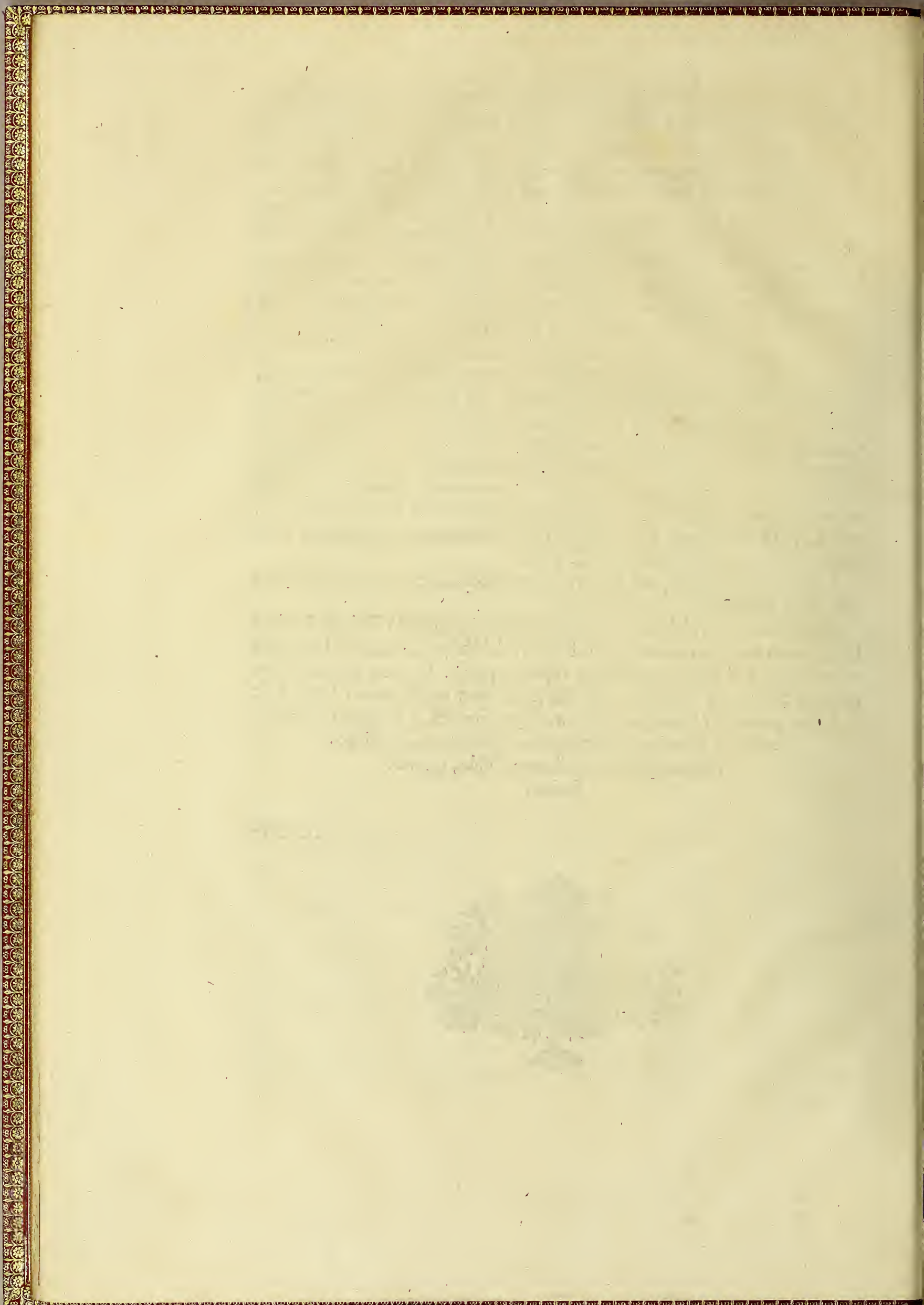
Hæc Te monere volumus, amicissime Lector, in vestibulo libri, ne Partium fortè minus concinno ordine perturbaberis, sed absque ambagibus Historiam quamcunque leui labore reperire & repetere posses. In quem quoque finem omnium Sectionum Elenchus, quâ istæ se inuicem consequuntur serie, huic statim præloquio subiungere placuit. Quod superest, speramus Te hunc nostrum Laborem tali animo interpretaturum, quali nos eundem publicè exhibemus. Vale, candide

Lector.

ELEN-

E L E N C H V S

SINGVLARVM SECTIONVM,

S E V

PARTIVM TOTIVS OPERIS AMERICANI:

*Cum Indice Capitulorum rerumq; præcipuarum, & maximè memorabilium,
in istis XIII. partibus contentarum.*

I. **A**dmiranda narratio, fida tamen, de commodis & incolarum ritibus Virginiae, nuper ab Anglis, qui à Dn. Richardo Greinvile, Equestris ordinis viro, eò in coloniam an. 1585. deducti sunt, inventæ, sumptus faciente Dn. Waltero Raleigh itidem Eq. Anglo, & fodinariæ præfecto, ex autoritate sereniss. Reginae Angliæ. Primum Anglico scripta fermone, à Thoma Hariot, eiusdem Walteri domestico, in eam Coloniam missa, ut regionis situm diligenter observeret.

Tractatur autem in hac parte

1. *De Mercaturæ commoditatibus in Virginia, ubi de Serico herbaceo, Bombycibus, Lino, Canabe, Alumine, Terra Wapeih, Pice, Resina, Terebinthina, Sassafras, Cedro, Vino, Oleo, Pellibus villosis cervinisq; Mustelis odoratis, Ferro, Aere, Unionibus, Gummi, Tincturis variis, Isatide, Sacchari cannis &c.*
2. *De commoditatibus Annonæ indigenis Virginiae familiaris, & primò de his quæ feruntur & coluntur, ut sunt Pagatowr, aliàs Mayz, Okindgier Fabæ, Wikożowa pisa, Macócqwer nostris peponib. melonib. & cucurbitis similes, Atriplex, Planta solis, Vppówoc Hisp. Tabaco; Radices variæ; Openawk, Okepenauk, Kaishucpenauk, Tsinaw seu Rad. Chinæ genus, Cocus-haw, Habascon, Allia &c. Fructus diuersi; Castaneæ, Nuces regiae, Mespila, Metaquesunauk, Vvæ, Fraga, Mora, Sacquennumener, Pisa sylvestria, Glandes &c. Deinde de Animalibus, ubi numerantur inter Quadrupedes, Cerui, Cuniculi, Vrsi, Saquenuckot, Maquówoc, Sciuri, Leones, Lupi, Canilupi &c. Inter Aues, Pavones Americani, Palumbi, Perdices, Grues, Ardeæ, Anseres, Cygni, Psittaci, Accipitres, Aesalones, & multæ aliæ. Inter Pisces, Acipenseræ, Haleces, Trutæ, Turfiones, Raia, Mugiles, Passeres, Cancrini,*

marini, Ostreæ varii generis, Musculi, Cochleæ, Astaci, Seekanauk, Testudines terrestres & marinæ &c.

3. *De reliquis rebus scitu necessariis, his qui in Virginia habitare volunt: nempe de commoditatibus rerum ad fabricas &c. necessariarum, & de natura ac moribus indigenarum: tandem sequitur Peroratio: huic subiunguntur viuae Imagines 23. Item Icones 5. Pictorum, Britanniae partem olim incolentium.*

II. Brevis narratio eorum quæ in Floridae Americae provinciâ Gallis acciderunt, secunda in illam nauigatione, duce Renato de Laudonniere classis præfecto an. 1564. Auct. Jacobo le Moyne, cui cognomen de Morgues, Laudonniere in ea nauigatione secuto. Primum gallico idiomate edita. *Hic habetur*

1. *De Inuentione Floridae per Io. Pontium an. 1512. eiusque nomine, situ, positu, & variatione authorum circa inuentorem, administratione ac Pontii in eandem infelici aduentu. Item, quo pacto eam circa an. 1534. inuasit Ferdinandus Sottus, præfect. generalis militum Hispanorum: & quomodo spe sua deiectus sit: Porro quæ ratione postea Hispani sollicitatores repulsam tulerint: & Dominicani precibus ac suauiloquentiâ Barbarorum animos occupari tentauerint, sed ab ipsis miserè dispersi fuerint.*
2. *Brevis descriptio provinciæ Floridae, & Narratio nauigationis Laudonniereanæ: cui subiunguntur Icones numero 42.*
3. *Libellus seu Epistola supplicatoria Regi Gall. Carolo IX. oblata, per viduas, orphanos, cognatos, affines, & ipsi Franciæ occidentalis Regi subditos, quorum consanguinei per Hispanos in ea Galliæ antarcticæ parte, quæ vulgò Floridae nomen inuenit, crudeliter trucidati perierunt. an. 1565.*
4. *De*

4. *De Gallorum in Floridam nauigatione quarta sub Gourguesio. an. 1567.*

III. Memorabilis prouinciæ Brasiliæ Historia, germanico primùm sermone scripta à Iohanne Stadio, Homburgenſe Heſſo &c. Addita eſt Narratio profectionis Iohannis Lerii in eandem prouinciam, initio gallicè exarata. Item Exemplar duarum literarum de nauigatione Nicol. Villagagnonis, Eq. Melitenſis, in illam Americæ prouinciam quæ vltra Aequatorem ad Tropicum Capricorni extenditur. Hiſtoriæ Stadianæ breue Argumentum hoc eſt. *Initiò ſummatim deſcribuntur duo itinera naualia, quæ conſecit Iohannes Stadius intra nouennium.*

1. *Ex Portugallia in Braſiliam.*
2. *Ex Hispania in noui orbis Americæ prouinciam Rio de Plata.*
3. *Quomodo ſclopetarii vicem obierit Stadius, & arci ab incurſu hoſtili defendendæ præfectus fuerit, in Braſiliæ quadam parte, cuius incolæ Tuppin Ikinſu, & Luſitanicæ Regi ſubſunt.*
4. *Quomodo captus ab hoſtibus Barbaris, & miſerè abreptus fuerit, vbi nouem menſum captiuitatem ſuſtinuit, non niſi in cruentam hoſtibus eſcam reſeruatus.*
5. *Qua ratione tandem, miraculo potius diuinæ Maiestatis, quàm vllò vel rationis, vel humanitatis beneficio, liberatus, & incolumis patriæ ſuæ dilectæ redditus fuerit.*
6. *Sequitur ſuccincta quidem, ſed fide digna expoſitio, de rebus & moribus Tuppin Imbarum &c. apud quos Stadius per dictos nouem menſes captiuus fuit.*

Figuræ paſſim intermixtæ ſunt.

Profectionem Lerii quod attinet, totius hiſtoriæ Summa capita ſunt iſta.

1. *Auctoris ſcopus.*
2. *Aſcenſus in naues Iuliobonæ: itemque occurſus nauium & expugnatio; tempeſtates, littora & inſulæ primùm obuiæ.*
3. *Bonitæ, Albakoræ, Auratæque, & Sues marini, Piſcesque volatiles, aliiſque viſi atque capti ſub Zona torrida.*
4. *De Aequinoctiali circulo, tempeſtatibus, ventorum inconstantia, pluuiis corruptis, caloribus, ſiti, aliisſque incommoditatibus, circa illam mundi plagam.*
5. *De primo Indiæ occidentalis conſpectu, & incolentium Barbarorum: deque iis, quæ his nauigantibus in mari acciderunt &c.*

6. *Deſcriptio ſinus Ganabaræ ſeu Geneurenſis, Inſulæ Caſtellique Colignii, atque Inſularum adiacentium.*

7. *De ingenio, robore, ſtatura, nuditate, ornamentis corporis; virorum & fœminarum Braſilienſium.*

8. *De craſſis radicibus & craſſo milio, ex quibus Barbari farinam conſciunt, qua in panis vtuntur locum: deque eorum potione, quam Caou-in appellant.*

9. *De feris, prægrandibus lacertis, ſerpentibus, aliisſque Americæ monſtroſis animantibus.*

10. *De variis Americanis auibus à noſtris diſſidentibus, de magnis veſpertilionibus, apibus, muſcis, culicibus, aliisſque regionis illius inſectis.*

11. *De nonnullis piſcibus apud Americanos maximè vulgaribus, deque eorum piſcatu.*

12. *De Arboribus, herbis, radicibus, exquiſitiſſimiſque fructibus, qui in Americano proueniunt ſolo.*

13. *De bello, præliis, fortitudine & armis Barbarorum.*

14. *Captiuos ſuos, quo tractent modo Barbari, qualibuſque ceremoniis in iiſdem mactandis & deuorandis vtantur: quibus per occaſionem immaniſſimæ crudelitatis alia exempla adiecta ſunt.*

15. *Quid nomine Religionis apud Barbaros Americanos veniat; de erroribus, in quos ab impoſtoribus, quos Caraibes vocant, inducuntur; deque craſſiſſima Dei ignorantia quæ apud eos obtinet.*

16. *De coniugio, Polygamia, & conſanguinitatis gradibus, quos Barbari obſeruant: deque liberorum apud eos educatione.*

17. *Quid leges, quidque politia apud Braſilienſes nuncupari poſſint; quàm humaniter excipiant hoſpites; deque lachrymis ac fictis ſermonibus, quibus peregrini in ipſo ingreſſu à mulieribus excipiuntur.*

18. *Quam curam morbis ſuis adhibeant Barbari: de eorum ſepultura & exequiis; deque inſano circa mortuos luctu.*

19. *Colloquium in ipſo aditu Braſilienſis oræ, inter indigenas Tououpinambaultios Tououpinenkin, Braſilicè ac Latinè conſcriptum.*

20. *De peregrinantium ab America diſceſſu, deque naufragiis, & aliis non minimis extremitatibus &c.*

21. *De extrema fame, tempeſtatibus aliisſq; non paucis periculis, à quibus in Galliam redeuntes diuina ope erepti ſunt hi ipſi nauigantes.*

Figuræ

PARTIVM ET CAPITVM.

Figuræ suis locis hinc inde insertæ sunt.

Post sequitur Exemplar duarum istarum literarum, de Nauigatione Villagagnonis, versus Tropicum capricorni &c. de quibus in tit. generali huius partis III. mentio facta fuit.

IV. Insignis & admiranda Historia de reperi-
tâ primùm Indiâ occidentali à Christoph.
Columbo an. 1492. Scripta ab Hieron.
Benzono Mediol. qui istic annis 14. ver-
satus, diligenter omnia obseruauit.

*Et est hæc Historiæ Benzonianæ sectio I.
cuius ista sunt capita.*

1. Quæ causæ Benzonem ad nauigat. in Ind.
occid. impulerint.
2. Quomodo Hispani in India occid. Bar-
baris, tum amicis tum inimicis, vtantur.
3. Quomodo Indi captiui ab Hispanis tra-
ctentur. Pariensium mores & arma.
4. Quomodo Indi depræhenderint Hispanos
mortales esse, quos immortales credebant.
5. Christoph. Columbus primus Indiæ occid.
reptor, contra Hispanos.
6. Eius constans propositum quærendæ nouæ
Indiæ, & quomodo tandem, post diuturnam
irritamque spem, à Ferdinande Castellæ
Rege classe instructus, voti compos fuerit.
7. Columbi varia fortuna apud Hispanos.
Cubam & Hispaniolam detegit. Indi Hi-
spanos amicissimè excipiunt: hi Indos auro
& ornamentis spoliunt.
8. Indi dæmonum oraculis monentur de fu-
nesto aduentu Hispanorum in suas terras.
Quæ prima ipsorum Colonia. Columbus
in Hispan. præmiis augetur.
9. Secunda Columbi in Indiam nauigatio.
Hispaniola sanguine Hispanorum imbuta.
Isabella colonia à Columbo conditur. Indo-
rum aduersus Hispanos tumultus.
10. Inusitata vis turbinum in Hispaniola.
Causam Indi tribuunt flagitiis Hispano-
rum. Columbus Hispaniam repetit. Hi-
spanorum ab ipsius fratre secessio.
11. Columbus tertio in Indiam nauigat. Cu-
baguam detegit. Frustra Hispanorum sedi-
tiones componere laborat. Indos perduelles
domat.
12. Columbus inimicorum calumniis honore
deiicitur. Bombadilla ei succedit. Hic in
Hispaniam reuertens, cum multo auro mer-
gitur.
13. Alphonsi Ninni in Ind. occ. nauigatio.
Indorum prima opinio de Hispanis. Hi-

*spani se filios Dei venditant, sed mox
reipsa longè aliud ostendunt.*

14. Quarta Columbi in Indiam nauigatio.
Detegit Veraguam & Vrabam. Hispanos
rebelles vincit. In Hispaniam reuersus mo-
ritur. Posteritas eius.
15. Monachi & Sacerdotes in India occid.
cœnobita extruunt. A Barbaris trucidantur.
Didac. Ocampus Barbaros suppliciis coer-
cet. Toletum colonia.
16. Doctor quidam è sacerdote tribunus mi-
litum, semet & suos euertit. Iac. Castellio
in Barbaros sæuit. Lampugnani Mediol.
in piscatione vnionum perit.
17. Indi Hispanorum amicitiam respuunt.
Durissimæ seruituti addicuntur, Regio
edicta.
18. Didac. Niquesa & Alphons. Hoieda
primi ad Indicam continentem subigen-
dam mittuntur. Monachi quod suaserant
dissuadere, & Indor. seruitutem damnare
coguntur. Ea tandem Bulla pontif. &
Cæsar. mandato abrogatur. Reclamant di-
uites Hispani. Monachi Barbaros frustra
verbis mulcere conantur.
19. Hoieda & Niquesa ferro & flamma sæ-
uiunt in Indos. Hoieda vulneratur, & fame
eiectus in Hispaniola moritur.
20. Francisc. Pizarrus Hoiedæ legatus, è
continenti Indiæ cum suis fame expelli-
tur. Ab Anciso prætore reuerti cogitur.
Ancisus Indos vincit & coloniam condit.
Valboa ab ipso secedit cum aliis.
21. Did. Niquesa naufragium facit. Re-
uectus ad suos Veraguam vt infaustam
relinquit.
22. Idem Nominis Dei Colonix fundamenta
ponit. A Dariensibus ad componendas
rixas accersitur. Mox probrosè expellitur
ab Anciso & Valboa. Mors eius.
23. Ancisus à Valboa in vincula coniicitur:
mox solutus in Hispaniam concedit. Val-
boa Australe pelagus detegit. Pet. Arias
ex Hisp. in Antiquam mittitur. Indos
auarè & crudeliter habitos, odio implaca-
bili aduersus Hispanos inflammat.
24. Pet. Arias & Valboa dissidentes con-
ciliantur. Mox rursus amicitia dissilit.
Valboa securi percutitur. Ariæ imperium
abrogatur.
25. Hispanor. præfector. in India clades.
Alfingeri & Georgii Germanorum cædes.
Colonia in Castella aurea. Hispaniolenses
sibimet mortem consciscunt.
26. Indorum

26. *Indorum occid. Religio. Satanæ in fascinando ipsos versutia. Sacrorum ritus. Arbusti cuiusdam accensi fumo inebriantur.*
27. *Eorundem Matrimonii leges. Avaritia inde exulat.*
28. *Eorundem Fruges. Panis faciendi mos. Potus variæ species.*
29. *Peculiaria Insecta Indiæ occid. Hispaniolæ brevis descriptio. Cur inepta vino & tritico. Sacchari ferax est. Mercaturæ quæ hodie ibi exercentur. Subsequuntur figuræ 24.*
-
- V. *Nobilis & admiratione plena Historia, de Hispanorum tum in Nigritas seruos suos, tum in Indos crudelitate. Vbi etiam recensentur Gallorum piratarum de Hispanis reportata spolia. Item aduentus Hispanorum in nouam Indiæ continentis Hispaniam, eorumque in incolas sæuitia. Estque hæc ipsa Historiæ Benzonianæ sectio 2. Cuius primaria capita sunt ista.*
1. *Hispani Indicis consumptis ex Aethiopia mancipia adsciscunt. Seruiles tumultus in Hispaniola.*
  2. *Galli piratæ Hispanas naues excipiunt. Hispanor. in armandis nauibus negligentia.*
  3. *Anzules Hispanus prælio nauali à Gallis funditur. Galli ab Hispanis capti. Aua à Gall. diripitur.*
  4. *Hispani Gallos circumuentos trucidant. Galli Hispanicæ Colonias in Cuba, S. Ioan. & Iamaica diripiunt.*
  5. *Carthaginensium & San-Mathensium Indorum mores & commercia. Hispani Smaragdos & aurum ab iis extorquent, & bella, seruitutem ac rapinas reponunt.*
  6. *Germani aliquot Hispanor. exemplo Indos vexant. Illi quæ sua morte intereunt. Valletuniensium religio, arma & mores.*
  7. *India multis locis desolatur. Incolæ Hispanicam seruitutem effugiunt. Hispanis ægre commeatus præbent. Pecuniam aspernantur.*
  8. *Panamensis & Veneti emporii collatio. Quæ Mercaturæ ab Hispanis in Indiæ continenti exerceantur. Hispanorum cum Italis duellum.*
  9. *Panamæ, & Nominis Dei, situs. Aethiopes fugitiui Hispanor. negotiationes infestant.*
  10. *Descriptio Veraguæ. Did. Gottierez eam inire audet. Eius regulos beneficiis demulcet. A militibus famelicis deseritur. Alios Nomine Dei accersi curat.*
11. *Diet-Gottierez Regulos Surrensis prouinciæ verbis delinit, mox vinculis onerat & aurum extorquere nititur. Cacicus vnus custodia elabatur.*
12. *Did. Gotierrez paulatim contabescit. A Barbaris interficitur. Equitatus Indis formidabilis.*
13. *Quo consilio Hispani expeditiones in Indiam susceperint. Sotti & Narvaez infastæ expeditiones. Ferd. Cortesii in Mexicanos sæuitia & perfidia.*
14. *Oua Crocodilorum edulia. Iguannæ lacertarum genus. Manati pisces. Suerensium mores. Animal gemino vtero. Vespertilionum dirum genus.*
15. *Francis. Fernandis & Franc. Montegii in Iucatanam expeditiones. Iucatanensium querelæ. Fondurens. prouinciæ desolatio, & incolarum odium in Hispanos.*
16. *Indus depingit mores Hispanorum. Cur Indi Hispanorum iugum acceperint. Descriptio Nicaragua, Incolarum potus & saltationes. Mons flammivomus.*
17. *Pét. Aluaradi expeditio in regnum Peruanum. Eius mors, conscientiae dolor, & vxoris, Deum ipsum increpantis, interitus.*
18. *Indorum color. Vinum & Ferrum in pretio habent. Legendi & scribendi peritiam in nostris mirantur. Hispanicum iugum excutere cupiunt.*
19. *Indi Christianorum iudices. Sacerdotes & Monachi in Ind. occid. auari. Indi Hispanorum consuetudine deteriores, Christianam religionem rident.*
20. *Indorum pertinax Idololatria. Did. Lopez epistola depingens mores & vitia ecclesiasticorum & iuridicorum Hispanorum in India occidentali.*
21. *Ceratum, Hispanor. flagitiis resistentem, mors intercipit. Iudicium onerosum munus. Sequuntur figuræ æri artificiose incisæ numero 22.*
-
- VI. *Historia, quâ ratione Hispani opulentissimas Peruani regni prouincias, capto Rege Atabaliba, occuparint. Et de ciuilibus bellis in eo Regno inter ipsos Hispanos. Item brevis commentariolus de Insulis Fortunatis. Porro expeditio Gallorum in Floridam 1565.*
- Hæcque parte continetur Historiæ Benzonianæ sectio 3. & vltima. Capita sequuntur.*
1. *Fran-*

PARTIVM ET CAPITVM.

1. *Franciscus Pizarrus, Did. Almagrus & Fernand. Luques, expeditionem in Peruanas regiones suscipiunt. Indi Pizarrum & Almagrum malè accipiunt. Illi tandem in speratas opes incidunt.*
2. *Pizarrus in Hispaniam nauigat. Potestatem in noua prouincia sibi soli impetrat. Almagrum abs se alienat. Reconciliati tertium socium extrudunt.*
3. *Atabaliba Rex Peruanus Hispanos ex suis finibus excedere iubet. Pontificem Romanum non agnoscit. Vi ab Hispanis capitur.*
4. *Idem libertatem magno pretio paciscitur. Subolfacit consilia Hispanor. de sua nece, & de suspicionibus se purgat. Hispani eius spoliis ditescunt.*
5. *Atabaliba morte afficitur. Eius legatus Quisquix prælio vincitur. Pizarrus Cuscon captam diripit.*
6. *Almagrus fit Mareschallus regni Peruan. Chilensem prouinciam petit. Mangus Atabalibæ frater rebellat. Cuscon capit. Pizarrus in eum auxilia contrahit.*
7. *Almagrus è Chilensi prouincia redit. Mangus fuga montes petit. Almagrus à Pizarro prohibitus clam urbem Cuscon intrat, Pizarri insidias declinat. Mox prælio victus à Pizarro capitur & in custodia necatur.*
8. *Pizarri varias expeditiones suscipiunt. Ferdin. Pizarrus in Hispaniam transgressus, custodia clauditur. Franciscus Pizarrus ab Almagri factione interficitur. Did. Almagrus Filius imperium prouinciæ occupat.*
9. *Vacca de Castro à Cæsare mittitur componendis motibus in Peru. Is Did. Almagrum prælio victum capitali supplicio affligit.*
10. *Blascus Nunnez Prorex &c. Hispanorum odia in se concitat. Ab iis bellum contra proregem suscipitur. Prorex procuratorem regium interficit.*
11. *Prorex Trugillium migrare constituit. Tumultu Limæ orto capitur. Gonzallus Pizarrus bellum in proregem suscipit. Machicaus Panamam diripit. Inioiosa ei sufficitur. Verdugus, Nomine Dei potitus, mox inde à Pizarristis eiicitur.*
12. *Centenus à Caruaile funditur. Prorex vincitur & interficitur.*
13. *Petr. Gasca componendis Peruanæ prouinciæ motibus mittitur à Cæsare. Scribit ad Gonzallum Pizarrum. Respondent Pizarrus & rebelles. Multæ vrbes à Pizarro deficiunt. Centenus Cuscon occupat.*
14. *Amici deserunt Gonzallum Pizarrum. Centenus ab eo prælio vincitur. Chilensem prouinciam petere abnuuit.*
15. *Gasca in Peru traicit, Pizarrum prælio vincit. In eum & alios noxios animaduertit.*
16. *Gasca res Peruanas componit. Milites promissis explere frustra conatur. Contreræ fratres in eius pecunias inuolant. Ille recuperatis omnibus in Hispaniam traicit.*
17. *Nauigationis à Panama in Peru ratio.*
18. *Incolarum prouinciæ Portu-veterensis mores, superstitio, & nauigandi mos.*
19. *Guancavilictiæ incolarum mores & cultus. Guainacavæ transitus. Zarza-parilla herba. Chimbos mons.*
20. *Peruanorum religio, ritus & cultus. Pecora. Ebrietatis studium. Opificia. Vini caritas.*
21. *Peruani putant Christianos concretos ex Spumâ maris. Aurifodinæ exhaustæ. Colonia in Peru cõdita ab Hispanis.*
22. *Peregrini à Gasca è Peru arcentur. Hispanicæ classis naufragium. Benzonis ex India occidentali in Hispaniam & Italiam reditus.*
23. *Breuis descriptio Insularum Canariarum, & rerum in iis memorabilem.*
24. *Miraculum arboris in Insula Ferro. Canariensium mores. Teneriffes insulæ mons. Succedit Gallorum expeditio in Floridam an. 1565. cuius etiam suprâ in part. II. mentio facta est, sed hæc descriptio vberior videtur. Capita sunt :*
1. *A quo primùm reperta Florida. Infelices expeditiones in eam, Iohannis Pontii, Ferdinandi Sotti, & Hispanor. Monachorum.*
2. *Ioh. Ribaldus Legatus Reg. Galliæ in Floridam mittitur. Prospera de Florida fama multos inuitat. Apparatus Classis Diepæ fit. Multi metu inceptum deserunt. Retracti à fuga imponuntur in naues. Galli ab Anglis comiter accipiuntur.*
3. *Gallica classis in Floridam appellit. Floridensium cultus, mores, cibi, fruges, potus. Crocodili & alatæ serpentes. Florid. religio.*
4. *Hispanica classis ad Floridam appellit. Hispani Gallos trucidant.*
5. *Hispani Gallis in nauibus, deditionis leges ferunt. Galli deditionem aspernantur. Hispani in mortuos sæuiunt.*
6. *Galli ex Hispanor. manibus elapsi ad mare perueniunt. In aliquos è sociis incidunt.*
7. *Duæ naues Galliam repetunt. Hispanicam nauem in fugam vertunt. Ad Rupellæ portum appellant.*
8. *Ioh.*

8. Ioh. Ribaldus naufragium facit. Galli fame conflictantur. Ab Hispanis fœde trucidantur.

Claudit hanc partem Supplex libellus viduar. & orphanorum in Gallia, ad Regem Carolum IX. propter cladem Gallis illatam in Franciâ Antarcticâ ab Hispanis &c. 1565. Qui quoque suprâ parte 2. habetur. Et tandem subnectuntur 28. Figuræ æneæ.

VII. Vera & iucunda descriptio præcipuarum quarundam Indiæ occidentalis regionum & insularum, ab Vlrico Fabro Straubingenſi perlustratarum an. 1534. Et his ordine constat capitibus.

1. Classis instructio propè Calis sub Archithalasso Pet. Manchossâ. Seuliâ soluunt, Canariasque petunt. an. 1534.
2. Veniunt in Inf. S. Iago, & aliam auibus refertam, demum attingunt Inf. Rio Ienero.
3. Hinc soluentes deueniunt in portum S. Gabriel. Et tandem in Rio della Plata an. 1535. vbi regionis, incolarum, & aliar. rerum memorabilium descriptio.
4. Fames & cæteræ miseræ describuntur.
5. Indi ciuitatem Bonas Aeieres impetunt.
6. Naues rursus conscendunt & Thyembos petunt.
7. Manchossa reuertitur in Bonas Aeieres, repetit Hispaniam, & in itinere moritur. Alphonsus Gabretus adducit alias duas naues ex Hispania. Instituitur cursus in Fluium Paranam: subiungitur istius tractus & incolarum descriptio.
8. De ingenti serpente, & nonnullis populis circa fluium Paranam.
9. Perueniunt ad Carios. Describitur regio & indigenarum mores &c.
10. Cari cum Christianis pugnant, mox gratiam petunt, & fœdus pangunt.
11. A Cariis proficiunt ad Peiembas.
12. Vterius pergunt ad Naperios & Peissennas.
13. Christiani ab Indis misere interimuntur. Homicidæ cremantur. Christiani colliguntur.
14. Consilium cruentum ipsorum Christianorum, aduersus Thyembas.
15. Thyembæ illatam iniuriam vlciscuntur.
16. Christiani naufragium faciunt. Veniunt in ciuit. Bonas Aeieres. Nouus Dux ex Hispania.
17. Nauigant in altum fluminis Paraboe.

Veniunt ad Achkereros. Pugnant cum Daberis. Ad Bachereos proficiunt.

18. Veniunt ad Surukufos, Achkeros, & Scheruos. Varia obseruant.

19. Ad Regem Scheruorum pertingunt.

20. Humaniter excipiuntur. De Amazonibus discursus. Veniunt ad Siberios & Orthusios.

21. Reuertuntur propter luem ad Scheruos, & mox nauigant ad Generalem. Oritur seditio.

22. De regione Suruckussierorum. Superbia Ducis Albernunzii, qui captiuus mittitur in Hispaniam. Oritur bellum intestinum, & Cari deficiunt.

23. De rebellionem Cariorum & aliorum Barbarorum contra Hispanos.

24. Hispani hostes persequuntur. Pagum Thaberi expugnant. Regiones vicinas perlustrant.

25. Ad Naperos veniunt. Hinc ad Maipaïos. Describuntur Regio & Incolæ.

26. De Pethonis, Maiegonis, Marronis, Parronis, Symannis, Barchkonis, Zeyhannis, Carconis, atque Siberis, Indiæ occid. populis.

27. Veniunt ad Peyssennos, Maigenos, & malè excipiuntur. Pergunt ad Karcokios humaniores.

28. Hinc ad Machkockios. Vbi redduntur Duci Literæ inhibitoriæ ex Peru. Ipse mittit legatos versus Limam.

29. Cibus apud Machkockios deficit: ergo reuertuntur ad Karcokios. Cum quibus pugnant satis feliciter.

30. Veniunt ad Ciuitatem Nostra Signora de sumfione. Bellum oritur inter Duces. Vlricus Faber dimissionem impetrat, & iter versus patriam ingreditur.

31. Venit ad Tupos Anthropophagos, & tandem per multa pericula ad oppidulum S. Vicenda, vbi nauem Lusitanicam inuenit.

32. Soluit inde, & Lysebonam nauigat.

33. Post multas tempestates & pericula, in portum Angliæ Wydt, & hinc Antuerpiam an. 1554. saluus peruenit.

Figuræ passim intersertæ sunt.

VIII. Descriptio primo trium itinerum, Nobiliss. & fortissimi Equitis,

1. Francisci Draken, qui circumnauigato vniuerso terrarum orbe, postea copiis nauticis, ad expugnandum ciuitatem Panamam, in Indiam nauigauit.

2. Secundo

PARTIVM ET CAPITVM.

2. Secundo iter nobiliss. Equitis Thomæ Candisch, qui duorum ferè annorum spatium 13000. Anglicana milliaria in mari confecit: vbi describuntur omnia, quæ in hoc itinere ipsi acciderunt.

3. Tertio: duo itinera nobiliss. & fortiss. Equitis Gualtheri Raleigh. quibus describitur auriferum regnum Guiana, cum aliis finitimis regionibus.

Omnia primùm Anglicanâ linguâ edita: nec in certa capitula diuisa, quapropter etiam prolixiorẽ Indicem hîc ponere non opus videtur, cum ex ipsa descriptione, & marginalibus, res omnes notabiles attento Lectori facillè pateant.

Et figuræ quoque necessariæ textui inferuntur.

4. Monendum occurrit, octauæ huius parti subiunctam esse quartò (licet non satis pertinenter) Narrationem expeditionis, cursus marini, rerumque gestarum classis Belgicæ in Indiam occidentalem. an. 1599. itidem cum suis Figuris.

IX. Genuina descriptio duarum nauigationum Hollandicarum, quas Bataui in diuersas orbis partes magno animo, et si variâ fortunâ, susceperunt.

1. Et primo quidem libro narratur, quo pacto quinque naues, quæ Amsterodamo an. 1598. soluerant, superato Freto Magellanico, in Moluccas insulas pertendere conatæ, diuerso euentu vsæ fuerint; tribus scopum suum affecutis, duabus reliquis in periculoso illo strico vi tempestatum variè afflictis, irritoque conamine tandem domum redire compulsis.

2. Secundo libro continetur diuturna & periculosa nauigatio, quam Oliuerius VANDER-NOORDT, classis 4. Nauium, & 248. hominum Generalis præfectus, per idem æstuosum fretum Magellanicum confecit: qui triennii spatium velis vniuersum terræ globum intrepidus obiuit, eoque in cursu varia notauit.

E Germanico latinitate donati, & æneis Iconibus suis locis ornati.

X. 1. Primò duæ Nauigationes Dn. Americi Vesputii, sub auspiciis Castellani Regis Ferdinandi susceptæ.

Prior, in Pariam, quam postea suo nomine Americam vocauit. A. C. 1497.

Posterior, in modò dictam Americam. an. 1499.

2. Solida narratio de moderno prouinciæ Virginicæ statu, qua ratione tandem pax cum Indianis coaluerit, ac castella aliquot ad regionis præsidium ab Anglis extructa fuerint: addita historia lectu iucundissima, quomodo Pokahuntas, Regis Virginicæ Powhatani filia, primori cuidam Anglo nupserit.

Authore Raphe Hamor Virginicæ Secretario. Anglico primò idiomate.

3. Vera descriptio Nouæ Angliæ, quæ Americæ pars ad Septentrionalem Indiam spectat, à Capitaneo Iohanne Schmidt, Equite atque Admirali, delineata 1614. cui accessit Discursus, quomodo in secunda nauigatione à Gallis captus, an. 1616. demum liberatus fuerit.

Subiiciuntur Figuræ 12.

XI. Descriptio admirandi itineris à Guilielmo Schouten Hollando peracti: quâ ratione in meridionali plagâ freti Magellanici nouum hætenusque incognitum in mare Australe transitum patefecerit: quas item terras, insulas, gentes, resque mirabiles in dicto Australi oceano obuias habuerit. Annis 1615, 1616, 1617.

Cum Tabulis, & Figuris 9.

Appendix huius XI. Tomi, seu Descriptio admirandæ nauigationis Georgii à Spilbergen, classis Belgicæ cum potestate Præfecti, per fretum Magellanicum, & mare Meridionale, ab an. 1614. vsque ad an. 1618. inclusiue peractæ. Qua noui per fretum Magellanicum & mare Meridionale in Indiam Orientalem Transitus, incognitarumque hætenus terrarum & gentium, vi & omnium quæ terra marique acciderunt & visa sunt memorabilium, explicatio continetur.

Additis pulcherrimis Figuris in æs incisis, numero 17.

XII. Descriptio Indiæ Occidentalis. Auth. Antonio de Herrerâ, supremo Castellæ & Indiarum, autoritate Philippi III. Hispaniarum Regis, Historiographo.

Accesserunt & aliorum Indiæ occidentalis descriptiones, vti & Nauigationum omnium per Fretum Magellanicum succincta narratio.

Quibus

Quibus cohærent Paralipomena Americæ, in quibus res plurimæ memoria & obseruatione dignissimæ, imprimis regionum natura, aeris constitutio, temperamenta Elementorum, incolarum ingenia, quæ in magno opere historico aut omittuntur, aut leuiter attinguntur, iucunda non minus quam erudita descriptione pertractantur.

In descriptione Ant. de Herrerâ hæc habentur capita.

1. De Indiæ occidentalis diuisione.
2. De institutis in Indiam nauigationibus.
3. Reliqua ad nauigationes attinentia perrexuntur.
4. De India Septentrionali.
5. Fines ac termini Cameræ S. supremæ Curiae S. Domingo.
6. De Insulis Hispaniolâ & Cubâ.
7. De Insulis Iamaicâ, S. Iuan, los Lucayos, & los Canibales.
8. De Venezuela, fluuiio de la Hacha, noua Andaluçia, Florida, et nouæ Hispaniæ sinu, &c.
9. De limitibus seu territorio Cameræ Mexicanæ.
10. De Episcopatibus Guaxacæ, Mechoacan, & Iucatan, nec non de prouincia Tabasco.
11. De territorio præfecturæ de Guadalaiaara.
12. De territorio Cameræ de S. Iago de Guatemala.
13. De prouinciis Honduras, Nicaragua, & Costarica.
14. De India Australi.
15. De districtu ac limitibus Audientiæ Panamæ.
16. De districtu ac finibus Cameræ Sanctæ Fe de Bogota siue de nouo regno Granatensi: & de regione Peruanâ.
17. De districtu Cameræ S. Francisci del Quito.
18. De prouinciis Popayan, los Quixos, en la Canela, Pacamoros, & Gualfongo.
19. De districtu Audientiæ de los Reyes.
20. Recensentur reliqua quæ ad hanc Cameram pertinent loca.
21. De districtu Cameræ de la Plata siue de los Charcas.
22. De districtu præfecturæ Chiles.
23. De prouinciis Freti Magellanici.
24. De prouinciis de Rio de la Plata, & Brasilia.
25. De prouinciis & regione Brasiliæ.

26. De India occidentali, nempe Insulis aromaticis, Philippinis, Chinarum tractu, Iapan, & los Lequios.

27. De noua Guinea, Insulis Salomonis, & de Ladrones, quibus India occidentalis terminatur.

28. De supremo Indiarum concilio, & spirituali Ecclesiarum in his locis regimine, sub auspiciis Regis catholici.

29. Adhuc de spirituali regimine, bonis defunctorum, matrimoniis & S. Inquisitionis officio.

30. De forma imperii qua vii solet supremum Indiæ concilium, deque Camerarum fundatione, & regiis istorum tractuum cancellariis.

31. De negotiis quæ à supremo concilio ex consensu Regis pertractantur.

32. Reliqua ad Indiarum regimen pertinentia. Subiungitur Catalogus Præsidentum, Consiliariorum, Secretanorum, & Fiscalium supremi Indiarum concilii &c.

Tabulæ necessariæ passim interfertæ sunt.

Quod attinet aliorum descriptiones Indiæ occidentalis, continentur hîc.

1. Narratio Nauigationis institutæ mandato Regis Hisp. an. 1618. à duabus Carauallis, quæ soluentes portu Lisbonensi, versus Australes mundi partes ad lustrandum Fretum le Maire, profectæ sunt, ductu D. Iuan de More capitanei &c.
2. Breuis Narratio omnium per Fretum Magellanicum institutarum nauigationum.

1. Ferdinandi Magellani. an. 1519.

2. Nauium Episcopi Placentiæ D. Gutieres Caruaial.

3. Iussu M. Garciae Mendoza, soluentibus è Chili nauibus.

4. Classis D. Frey Garciae & Iofre de Loaysa. 1525.

5. Francisci Draci. 1572.

6. Petri Sarmiento, è Limâ. 1579.

7. Thomæ Candisch. 1587.

8. Eiusdem Candisci. 1591.

9. Iacobi Mahu & Simonis de Cordes, Rotterodamo soluentium. 1598.

10. Oliuarii de Noort, à Belgio soluentis. an. eodem 1598.

3. Catalogus vocabulorum aliquot, quibus utebantur incolæ Insularum Salomonis.

4. Descriptio Indiæ occidentalis Petri Ordonnez de Ceuallos.

1. De Insulis Canariis &c.

2. De

PARTIVM ET CAPITVM.

2. De Prouinciis S. Martæ, nouo regno Granatensi, præfecturâ Popayan, territorio del Quito & eius episcopatibus.
3. De episcopatibus & prouinciis Limæ, Cuzco, Charcas, aliisque Peruiiæ prouinciis.
4. De itinere in Cubam & alios tractus.
5. De Peruiiæ regno Chili & aliis prouinciis.
6. De regimine Indiarum in genere.
7. De Episcopatibus, & negotiis politiam concernentibus.
8. De amplitudine & opibus nouæ Hispaniæ, & successu Christianismi.
5. Descriptio succincta Americæ à Tab. Geographicis P. Bertii. qua continentur:
  1. Descriptio Terræ Nouæ.
  2. Descriptio Tercere.
  3. Descriptio Iucatane.
  4. Descriptio Cubæ & Iamaicæ.
  5. Descriptio Hispaniolæ.
  6. Descriptio Nouæ Hispaniæ.
  7. Descriptio Americæ Australis.
  8. Descriptio Peruiiæ.
  9. Descriptio Argenti-fodinarum Potosi.
  10. Descriptio regni Chili.
  11. Descriptio Brasiliæ.

Sequuntur nunc Paralipomena Americæ, cum Figuris hinc inde conuenienter dispositis.

XIII. 1. Exacta & accurata descriptio Terræ recens repertæ seu Nouæ Angliæ.

1. De eius situ, fertilitate, portibus, fructibus, animalibusque.
2. De supellectili incolarum, & de Sirenibus.
3. De incolis huius insulæ quædam memorabilia, & quomodo Angli domicilium in ea fixerint.
4. De religione ac ritibus in Nouâ Angliâ.
2. Amplior descriptio Virginie.
  1. De natura & conditione, fluminibus & incolis huius regionis.
  2. De arboribus, fructibus, radicibus, animantibus variis.
  3. De incolarum agricultura.
  4. De Indigenis Virginie & eorum moribus.

5. De Religione Incolarum.
6. De politia eorundem.
7. De captiuitate & liberatione Ducis Schmidii: nec non de Barbarorum triumpho, & incantationibus.
8. De prælio nauali an. 1620. ad littus Virginie, inter vnam Anglicanam & duas Hispanicas naues.
9. De magna clade, quam Angli an. 1622. in Virginia acceperunt.
10. Quo loco res Anglorum nunc sint in Virginia, quibus commoditatibus fruuntur, quæque recens illic inuenierint.
3. De Bermuda seu Summeri Insulâ.
  1. De eius situ, natura & temperie.
  2. De diuersis creaturis & commoditatibus.
  3. Quomodo Angli in hac Insula usque ad annum 1622. fœtificarint.
4. De Brasilia.
  1. De diuersis moribus & ritibus Brasiliensium.
  2. De Festis ipsorum, quando captiuos necant, aut Nobiles creant.
  3. De varietate Linguarum & populorum in Brasilia. Item de Regionis natura & conditione.
  4. Quomodo Parketus Anglorum Dux S. Vincent. & Portum bellum aggressus sit, & occuparit.
5. De Guaiana.
  1. De miseranda cæde 77. Anglorum apud insulam S. Lucie, cum in Guaianam tenderent, & de mirabili nauigatione reliquorum.
  2. Quomodo Harcurtius in Guaianam nauigauerit, & de variis illius regionis prouinciis & fluminibus.
  3. De politiâ, anni tempestatibus, & religione incolarum, item de natura regionis & animalium.
  4. De Plantis medicinalibus, & de Gigantibus latas aures habentibus.
  5. Descriptio fluuii Amazonum explorati per Wilh. Dauies, Anglum.
6. De Terrâ Australi incognitâ.
  1. De regionis magnitudine, incolarum moribus, gestibus, ingenio, proprietatibus & armis: nec non de regionis fertilitate.
  2. Sinus, Portus, Insulæ &c. huius regionis.

3. Sylloge

ELENCHVS PARTIVM ET CAPITVM.

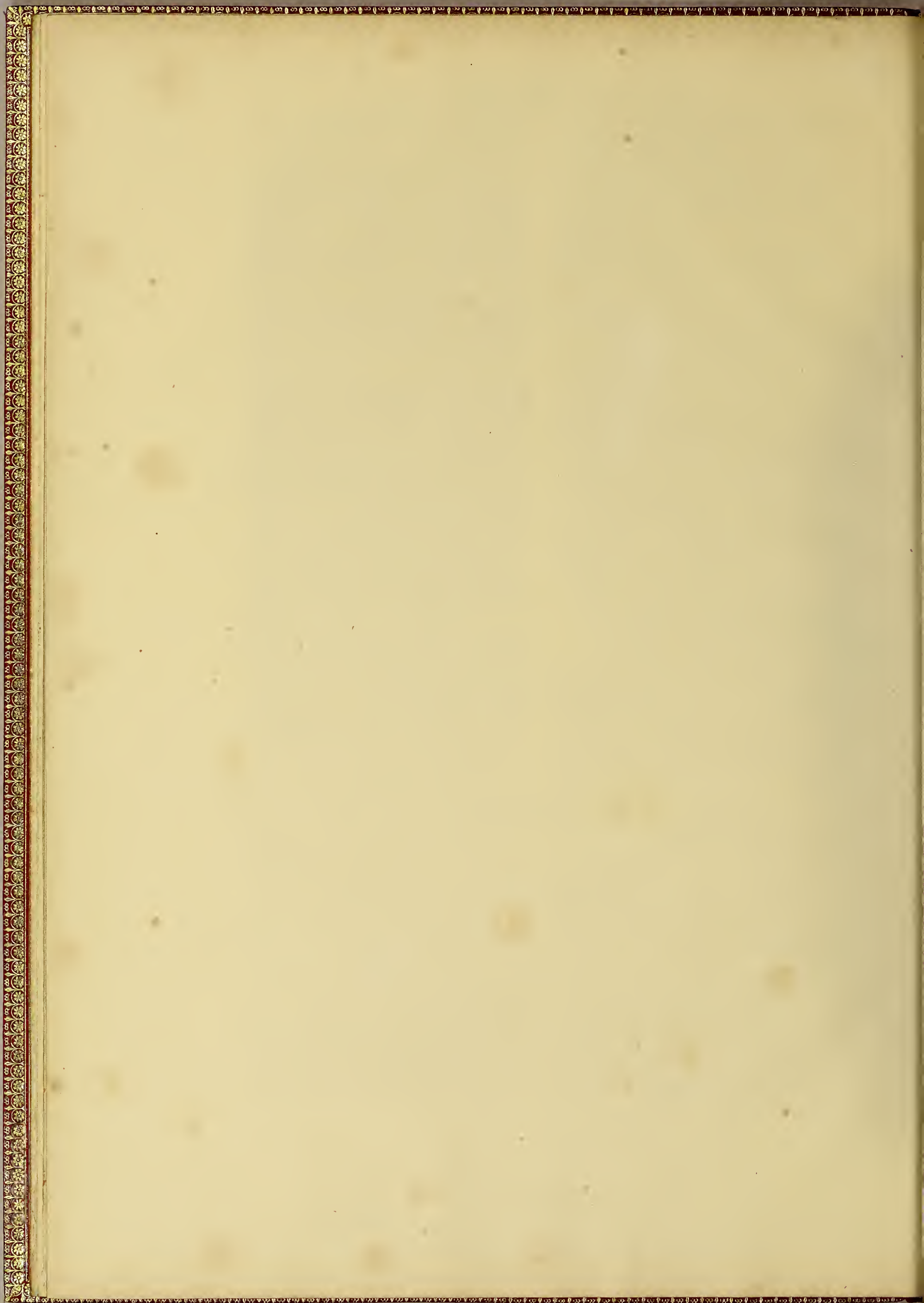
3. *Sylloge quarundam rerum memorabilium.*
4. *Quid Ioannes de Onate in Nouo Mexico exploraverit.*
7. *Expugnationis vrbis S. Saluatoris & sinus omnium sanctorum, an. 1624. ab Hollandis factæ, descriptio: Item quomodo Hispani vrbe & sinu illo rursus potiti sint. Cum Appendice.*
8. *De amplâ regione Cibolâ, in Septentrionali parte Americæ, quæ ab Hispanis Noua Granada appellatur.*
9. *De regione Noui Mexici, in eadem Americæ parte.*
10. *Ephemeris, qua historia & res gestæ classis Nassouicæ, quæ sub Archithalasso Iacobo Eremita, totum terrarum orbem, annis 1623, 1624, 1625, 1626. circumnauigauit, per singulos dies describuntur.*
11. *De Prouincia Cinaloa, in India Boreali, quam Nunnez de Gusman primus detexit. Et nauigatio Francisci de Vlloa in has regiones Americæ Septentrionalis.*
12. *Descriptio vrbis Mexico & Nouæ Hispaniæ. Item, Mira narratio de antiquis Indis in Iucatan. Nec non de admirandis quibusdam creaturis & aliis rebus in Guatimala, aliisque locis Americæ.*
13. *De nouis itineribus aliquot Anglorum in regnum Guaiianæ, ex relatione Iohannis Schmid Angli. an. 1605. & 1628. Item, Colonia Anglorum in insula S. Christophori. 1623, 1624, 1625, 1626, 1627, 1628, & 1629.*
14. *Vera & accurata narratio, quo pacto prædiues classis argentea ex noua Hispania in Matanza portu insulæ Cubæ, à nauibus societatis Americanæ, quæ est in fœderatis prouinciis Belgicæ, intercepta & occupata fuerit an. 1628. Duce Petro Heinio &c.*
Cum Catalogo Mercium huic classi ereptarum & in Belgium aduectarum.
15. *De captâ Olinda seu Phernambuco, vrbe Brasiliæ, quam classis Americæ Societatis in fœderatis Belgii prouinciis, an. 1630. occupauit. Duce Henr. Cornelio Lonckio &c. Subnectuntur Articuli Transactionis initæ inter modò nominatum Henr. Lonckium supremum classis præfectum, & Theodorum à Wartenburg, Tribunum militum, nec non sanctioris consilii Assessores, Americæ Societati in fœderatis Belgii prouinciis merentes, in sinu ad Phernambucum tunc versantes, ab vna parte: & Antonium de Lima, præfectum Castelli S. Georgii, nomine Regis Hispaniarum, ab altera parte.*
Item, Catalogus eorum, quæ in vrbe & munimentis ad Olindam, vt & in Castello S. Georgii, & Castello ad mare sito, reperta sunt.
Pleraque cum Figuris Tabulisque æri eleganter incisis, & idoneis locis passim interfertis, sufficienter exornata.

F I N I S.

J
De Bry
GV
Elen
1634
Lot
2

